

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/276/2021
Identifikačné číslo spisu:	1510216165
Dátum vydania rozhodnutia:	12.07.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1510216165.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Haluškovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD., v spore žalobcu A. X. Š. Z., P., narodeného XX. A. XXXX, D., K. X, zastúpeného advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária MULARČÍK a PARTNERI, s. r. o., Bratislava, Nám. M. Benku 15, IČO: 36 860 522, proti žalovanému News and Media Holding a. s., Bratislava, Einsteinova 25, IČO: 47 256 281, zastúpenému advokátskou kanceláriou Škubla & Partneri s. r. o., Bratislava, Digital Park II, Einsteinova 25, IČO: 36 861 154, o ochranu osobnosti, vedenom na bývalom Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 11C/332/2010, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. apríla 2021 sp. zn. 8Co/38/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanému voči žalobcovi priznáva náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. (Od 01. júna 2023) bývalý Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 20. novembra 2019 sp. zn. 11C/332/2010 uložil žalovanému povinnosť v lehote 14 dní od právoplatnosti rozsudku v týždenníku PLUS 7 DNÍ uverejniť text: „Ospravedlnenie A. X. Š. Z. P.: V článku „V pohode“ s podtitulom: Ľudia zodpovední za privatizáciu si môžu vydýchnuť - vyšetovanie je už zastavené, zo dňa 23. mája 2008, uverejnené v našom týždenníku Plus 7 dní, konkrétne výrokmi: 1/ Osmička bývalých predstaviteľov Fondu národného majetku, ktorá počas vlády C. K. odklepla doslova za smiešne ceny štátny majetok a pripravila tak štát o pol druhu miliardy korún, už nie je trestne stíhaná. Po podozrení z brania úplatkov a tiež predaja bytov za symbolickú cenu pre K. ministrov sa tak zmietol zo stola ďalší prípad z prostredia fondu, 4/ Napriek svedeckej výpovedi bratislavský krajský súd N. D. a Š. Z., obžalovaných z korupcie, definitívne oslobodil, 6/ Hoci mu polícia počas vyšetovania zadržala cestovný pas, nič mu nebránilo v tom, aby sa zúčastnil na jazykovom pobyte v Londýne. Jednoducho vycestoval do Českej republiky, kde sa preukázal druhým pasom a odletel do Londýna, sme neoprávnene a hrubým spôsobom vážne zasiahli do práv spojených s právom na ochranu osobnosti pána A. X. Š. Z. P., bývalého prezidenta Fondu národného majetku

Slovenskej republiky. Nakoľko uvedené výroky sa nezakladali na pravde, tie sa stali nedôvodným ponížením jeho dôstojnosti, občianskej cti, profesionálnej bezúhonnosti a vážnosti pred spoluobčanmi, za čo sa mu redakcia ospravedľuje“. Vo zvyšku žalobu zamietol, žalobcovi proti žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 100 % nároku v časti žalobného návrhu na uloženie povinnosti na ospravedlnenie, ako aj trov dovolacieho konania a žalovanému proti žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 100 % nároku v časti žalobného návrhu na zaplatenie sumy 66.000 eur titulom nemajetkovej ujmy, všetko s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí samostatným uznesením vydaným súdnym úradníkom.

1.1. Okresný súd právne spor posúdil podľa čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 26 Ústavy SR, § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka. Konštatoval, že podstatou tohto súdneho konania bolo posúdenie dopadu obsahu výrokov uvedených v týždenníku PLUS 7 dní v článku "V pohode ..." na právo na ochranu osobnosti žalobcu. V prípade kolízie práva na slobodu prejavu a práva na ochranu osobnosti treba vychádzať z požiadavky ich vyváženia a proporcionality tak, aby jednému právu nebola daná bezdôvodne prednosť pred druhým. V rámci uvedeného článku s podtitulom: „Ľudia zodpovední za privatizáciu si môžu vydýchnuť, vyšetrovanie je už zastavené“ bola čitateľom podaná nosná informácia o ukončení trestných stíhaní bývalých ôsmich predstaviteľov Fondu národného majetku (žalobcu, piatich členov prezídia a dvoch bývalých členov výkonného výboru), ktoré súviseli s ich pôsobením v tejto inštitúcii a ktorého prezidentom bol v r. 1994-1998 žalobca.

1.2. Súd prvej inštancie skúmal jednotlivé kritériá testu proporcionality. Pri kritériu Kto hovorí uviedol, že z hľadiska ochrany slobody prejavu patrí privilegované postavenie žurnalistom a masmédiám, zvlášť v prípadoch vecí verejného záujmu. Novinárom sa umožňuje do určitej miery aj prehánanie a provokácie. Posudzovaný článok bol zverejnený v jednom z najčítanejších printových médií - týždenníku, ktorý sa venuje aj odľahčenejším bulvárnejším informáciám. Žalovaný ako masmédiu informujúce o otázke verejného záujmu má privilegované postavenie a jeho slobode prejavu je potrebné poskytnúť zvýšenú ochranu. Ku kritériu O kom hovorí súd prvej inštancie uviedol, že inkriminovaný článok obsahoval informácie týkajúce sa o. i. aj osoby žalobcu vo verejnej funkcii, preto je u neho miera akceptovateľnej kritiky, resp. ochrany súkromia v dôsledku realizácie slobody prejavu aj pri zverejňovaní informácií súkromného charakteru široká a blíži sa k hraniciam kritiky politika. Pri verejne činnnej osobe platí vyššia miera tolerancie aj pri nepresných a nepravdivých výrokoch. Nielen verejné záležitosti (nakladanie s majetkom štátu), ale aj činnosť jednotlivých osôb spravujúcich verejné veci môžu byť verejne posudzované a ak ide o hodnotiace úsudky, t. j. kritiku, ide o kritiku dovolenú; takéto osoby musia akceptovať väčšiu mieru kritiky v súvislosti so správou vecí verejných. Vo vzťahu k Čo hovorí súd prvej inštancie dospel k záveru, že zverejnený článok sledoval legitímny záujem informovať o záležitostiach verejného záujmu (vyšetrovanie činnosti osôb priamo sa podieľajúcich na privatizácii štátneho majetku). Je ale nutné rozlišovať medzi záverom o vplyve osoby žalobcu na jednotlivé postupy a procesy privatizácie - pričom rozhodoval kolektívny orgán - a medzi záverom o vplyve žalobcu na ich výsledok - kde nebolo preukázané napr. branie úplatku zo strany žalobcu, sprenevera, predaj za podhodnotenú cenu tak, že by to viedlo k uznaniu jeho viny a právoplatnému odsúdeniu za trestné činy. Aj keď autorka pri výrokoch 1/ a 4/ vychádzala zo skutkového základu daného v rozhodnutiach o zastavení trestných konaní, tento nie je relevantným podkladom pre podsúvanie záverov, že aj tak je žalobca za nekalé postupy zodpovedný, hoci nebol právoplatne odsúdený za danú trestnú činnosť. Pri hľadisku Kde hovorí okresný súd uviedol, že dotknutý článok a výroky boli uverejnené vydavateľom prostredníctvom tlačového média, ktoré dlhodobo patrí medzi najpredávanejší spoločenský týždenník na Slovensku s vysokým nákladom. Nešlo však o televízne médium, kde všeobecne platí, že čím hromadnejšie sa tvrdenia, hodnotiace úsudky a kritika distribuuje, a tým je ochrana osobnostných práv vyššia. Zverejnenie článku (Kedy hovorí) bolo načasované v období po ukončení trestného stíhania žalobcu, čo možno považovať za oprávnené a pre spoločnosť za vysoko aktuálne. Ku kritériu Ako hovorí súd prvej inštancie uviedol, že výroky boli zverejnené v rámci publicistickej témy ponúkajúcej spracovanie aktuálnych tém v spoločnosti. Použité termíny a výrazy neboli útočné, urážlivé ani neslušné.

1.3. Okresný súd uviedol, že neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti je konanie, ktoré zasahuje do práv chránených ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) a je v rozpore s právami a povinnosťami pôvodcu zásahu, stanovenými právnym poriadkom. Zásadne ide o každé nepravdivé tvrdenie alebo obvinenie zasahujúce práva chránené ustanoveniami § 11 a nasl. OZ. Bez významu je vedomosť pôvodcu zásahu o nepravdivosti jeho tvrdenia, aj to, či išlo o neúmyselné

prijímanie a rozširovanie poznatkov. Okresný súd skúmal, či v žalobcom označenom článku ide o skutkové tvrdenie, o hodnotiaci úsudok alebo o kritiku. Skutkové tvrdenie sa musí opierať o objektívne existujúcu realitu, ktorá sa dá zistiť dokazovaním, a teda jeho pravdivosť je overiteľná. Oznámenie pravdivej informácie nezasahuje do práva na ochranu osobnosti, pokiaľ tento údaj nie je podaný tak, že skresľuje skutočnosť, odporuje na právu na ochranu súkromia či ľudskej dôstojnosti. Z hľadiska pravdivosti skutkových tvrdení nie je potrebná úplná presnosť, postačuje, aby celkové vyznenie textu zodpovedalo pravde. Porušenie práva na česť resp. dobrú povesť môže byť spôsobené len skutkovými tvrdeniami, ktoré sú objektívne spôsobilé privodiť ujmu na cti, resp. dôstojnosti osoby. Či je určité tvrdenie difamujúce treba posúdiť nielen podľa použitých výrazov a formulácií, ale podľa celkového dojmu prihladnuc na všetky súvislosti a okolnosti, za ktorých ku tvrdeniu došlo.

1.4. Skutkové tvrdenie 1/ „Osmička bývalých predstaviteľov Fondu národného majetku, ktorá počas vlády C. K. odklepla doslova za smiešne ceny štátny majetok a pripravila tak štát o pol druhu miliardy korún, už nie je trestne stíhaná. Po podozrení z brania úplatkov a tiež predaja bytov za symbolickú cenu pre K. ministrov sa tak zmietol zo stola ďalší prípad z prostredia fondu.“ podľa okresného súdu vyvolalo u čitateľa dojem, že došlo k tunelovaniu štátnych prostriedkov. Žalovaný nepreukázal žiadnym konkrétnym dôkazom, okrem odvolávania sa na uznesenie Úradu špeciálnej prokuratúry GP SR, že bývalí predstavitelia FNM, medzi nimi aj žalobca, „odklepli“ za smiešne ceny štátny majetok a štát tak prišiel o 1,5 mld. korún. Každý, proti ktorému je vedené trestné stíhanie, je považovaný za nevinného, pokiaľ právoplatným odsudzujúcim rozsudkom nebola vyslovená jeho vina. Z uvedeného vychádza, že nikto nemá právo zverejňovať údaje tohto typu, lebo takéto oznámenie navodzuje vo verejnosti dojem, že daná fyzická osoba je osobou kriminálne závadnou, aj dojem jej nedôveryhodnosti. Informácia v tejto veci bola zverejnená v súvislosti spôsobením žalobcu a počas jeho funkcie vo FNM SR a vyvolala dojem, že sú tam závadové osoby, a preto je žalobca nedôveryhodný.

1.5. Skutkovým tvrdením 4/ „Napriek svedeckej výpovedi bratislavský krajský súd N. D. a Š. Z., obžalovaných z korupcie, definitívne oslobodil. Súd vlastne rozhodol, že obaja za lacný predaj štátnych podnikov vopred určeným záujemcom úplatky nebrali.“, autorka spochybňuje právoplatný rozsudok súdu. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu v danej trestnej veci vyplýva, že sa nepodarilo preukázať, že sa stali skutky, pre ktoré boli obžalovaní stíhaní. Žiadnymi priamymi ani nepriamymi dôkazmi sa nepreukázalo, že by sa žalobca ako obžalovaný dopustil trestného činu prijímania úplatku v zmysle bodov 1/ a 2/ obžaloby. Výpovede svedka K. I., ktorý mal oboch obžalovaných usvedčovať zo žiadania, resp. prijímania úplatku boli rozporné, protirečivé, nepresvedčivé a neboli potvrdené žiadnym priamym ani nepriamym dôkazom. K legálnosti privatizácie v tomto období a k postupu na príslušnom ministerstve a FNM SR podrobne vypovedali ďalší svedkovia, ktorí všetci zhodne potvrdili, že obžalovaní vôbec nezasahovali do činnosti výberovej komisie. Skutkové tvrdenie uvedené v danom článku preto významovo odporuje rozhodnutiam súdu prvého aj druhého stupňa v danej trestnej veci, ktoré žalovaný vlastne spochybňuje odvolávajúc sa na neurčitú svedeckú výpoveď („napriek svedeckej výpovedi“). Žalovaný tak nerešpektuje komplexné posúdenie konania žalobcu a opäť nerešpektuje prezumpciu nevinu ani právoplatné rozhodnutia súdov. V kontexte celého článku, vrátane ďalších informácií o osobe žalobcu tak z jeho súkromia - kde býva, kde bývajú jeho dcéry, ako sa mu darí v podnikaní - žalovaný prezentuje opačný náhľad, z ktorého vychádza akoby žalobca bol korumpovaný a v podstate za lacný predaj štátnych podnikov získal nekalo nejaké majetkové hodnoty.

1.6. Aj skutkové tvrdenie 6/ „Hoci mu polícia počas vyšetrovania zadržala cestovný pas, nič mu nebránilo v tom, aby sa zúčastnil na jazykovom pobyte v Londýne. Jednoducho vycestoval do Českej republiky, kde sa preukázal druhým pasom a odletel do Londýna“ vyhodnotil okresný súd ako neoverené a nepravdivé. Žalovaný nepreukázal, že žalobcovi polícia zadržala počas vyšetrovania cestovný pas a on napriek tomu vycestoval do Českej republiky, kde sa mal preukázať druhým cestovným pasom a odletel do Londýna. Zo žalobcom predloženého cestovného pasu s udelenými vízami vyplynuli opačné informácie. Uvedené tvrdenie ale vyznieva tak, že žalobca nerešpektoval svoje povinnosti počas vyšetrovania. Zadržanie cestovného pasu počas trestného vyšetrovania môže vyvolať dojem, že je spojené aj so zákazom vycestovania, hoci táto informácia nebola výslovne podaná. Osoba žalobcu tak bola prezentovaná v nekorektnom svetle.

1.7. Okresný súd uzavrel, že žalovaný, hoci má pri ochrane slobody prejavu podľa judikatúry EŠLP aj ústavného súdu privilegované postavenie a zverejnil článok o legitímnych otázkach verejného záujmu, s výrokmi týkajúcimi sa žalobcu ako osoby verejne činnej, neoprávnene zasiahol do práva na ochranu

osobnosti žalobcu. Vo vyššie uvedených bodoch došlo k nepravdivým skutkovým tvrdeniam, objektívne spôsobilým znížiť česť a dôstojnosť žalobcu v spoločnosti. Česť ako integrálna súčasť dôstojnosti človeka, ak bola postihnutá neopodstatneným obvinením vyjadreným verejne - v médiách, môže byť spolu s povestou osoby poškodená navždy, zvlášť v situácii, keď nie je možnosť rehabilitácie. Uverejnenie nepravdivých tvrdení, ktoré môžu vyvolávať dojem, že žalobca je spájaný s trestnou činnosťou, zasahuje do práva žalobcu na ochranu osobnosti spôsobom nerešpektujúcim hranice ústavného práva. Žalobca bol ako konkrétna osoba spájaný s odsudzovanou trestnou činnosťou v celoštátnej tlači, bol nepravdivo obviňovaný a bolo zľahčované a spochybňované jeho oslobodenie spod trestného stíhania. Takýto spôsob realizácie ústavného práva na poskytovanie informácií nemôže požívať právnu ochranu a prekračuje slobodu prejavu žalovaného, lebo hoci vychádzal z relevantného skutkového základu, tento bol podaný spôsobom, ktorý posunul celkové vyznenie do roviny znevažujúcej osobnosť žalobcu. Aj keď je žalobca verejne známy a privatizácia nie je v spoločnosti vnímaná práve pozitívne, nemôže to byť dôvod oprávňujúci zverejňovať nepravdivé a skresľujúce výroky. Súd prvej inštancie zdôraznil, že sporné tvrdenia nepovažuje za kritiku, lebo ide o spájanie žalobcu s trestnou činnosťou, ktorá mu nebola preukázaná a ide o spochybňovanie jeho bezúhonnosti, dôveryhodnosti aj v pracovnom a v rodinnom prostredí. Nebola primeranou, vecnou a konkrétnou. Sankcie za nemajetkovú ujmu spôsobenú neoprávneným zásahom do osobnosti fyzickej osoby sú založené na objektívnom princípe. Žalovanému prináležalo právo informovať verejnosť i o otázkach vyvolávajúcich pochybnosti o postupe pri spoločensky sledovaných veciach, avšak pravdivo a bez porušovania práv iných osôb. V súdnej veci neboli zistené skutočnosti, ktoré by vylučovali neoprávnenosť zásahu, najmä, že sám žalobca k zásahu do svojho práva na ochranu osobnosti dal súhlas, že zásah je dovoľený zákonom, že uvedené informácie sú pravdivé. Žalobe preto v označenej časti okresný súd vyhovel.

1.8. Vo vzťahu k ďalším tvrdeniam uverejneným v spornom článku, za ktoré žalobca žiadal priznať ospravedlnenie, súd prvej inštancie skonštatoval, že nejde o neoprávnený zásah do osobnostných práv žalobcu, keď v prípade výrokov 6/ „Napriek roky sa vlečúcim súdnym sporom si 60 - ročný docent Z. nežije zle a niekedy svojou bezprostrednosťou priam šokuje.“, 7/ „Podľa výpisu z Obchodného registra sa Z. darí aj v podnikaní.“, 8/ „H., I..W..V.: Bývalému verejnému činiteľovi Z. sa darí v podnikaní“ ide o hodnotiace úsudky redaktorky, vychádzajúce z pravdivých informácií a tiež skutkové tvrdenia, ktoré neboli spôsobilé objektívne privodiť ujmu na osobnostných právach žalobcu. Vo zvyšnej časti preto žalobu zamietol, nakoľko neboli splnené ani podmienky pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy, keď morálne zadosťučinenie sa javí postačujúcim a nebolo preukázané, že došlo k zníženiu dôstojnosti fyzickej osoby žalobcu alebo jeho vážnosti v spoločnosti v značnej miere.

1.9. O trovách konania v prvom uplatnenom žalobnom návrhu - ospravedlnenie, okresný súd rozhodol podľa § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Žalobca bol v základe žaloby o ospravedlnenie dôvodný, keď bolo vyhovené niektorým častiam ospravedlnenia. Neúspech v iných výrokoch preto nepovažoval za čiastočný neúspech vo veci a priznal žalobcovi plný nárok na náhradu trov konania. Pri zaplatení nemajetkovej ujmy 66.000 eur žalobu zamietol a úspešný bol žalovaný, preto podľa § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP žalovanému priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v plnej výške nároku. V dovolacom konaní bol žalobca plne úspešný, preto mu okresný súd priznal náhradu trov dovolacieho konania v plnej výške.

2. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací (ďalej iba „odvolací súd“) rozsudkom z 27. apríla 2021 sp. zn. 8Co/38/2020 rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaní žalovaného napadnutej časti (vyhovujúci výrok) zmenil (§ 388 CSP) tak, že žalobu zamietol a rozhodol, že žalovaný má nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania v celom rozsahu. Poukázal na to, že Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 30. mája 2019 sp. zn. 2Cdo/100/2018 predošlý rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 24. októbra 2017 sp. zn. 8Co/296/2015 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV z 26. septembra 2014 č. k. 11C/322/2010-272 zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie z dôvodu, že konanie je postihnuté vadou zmätočnosti spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu aj rozhodnutia súdu prvej inštancie intenzity odôvodňujúcej aplikáciu druhej vety stanoviska R 2/2016 a zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania. Dovolací súd konštatoval, že pri strete práva na ochranu osobnosti a slobody prejavu je nutné skúmať a vyhodnocovať kto, o kom, čo, kde, kedy a ako hovorí a na základe odpovedí na dané otázky možno

pomocou testu proporcionality určiť, ktorá sloboda má byť uprednostňovaná. Po vykonaní testu proporcionality tak bude jednému z dvoch oproti sebe stojacich základných práv a slobôd priznaná väčšia dôležitosť, v dôsledku čoho však to druhé s menšou dôležitosťou nestráca svoju platnosť.

2.1. Odvolací súd vychádzajúc z čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, z čl. 19 ods. 1 a čl. 26 Ústavy SR, ako aj z § 11 a 13 ods. 1, 2, 3 Občianskeho zákonníka akcentoval, že v prípade kolízie práva na slobodu prejavu a práva na ochranu osobnosti treba vychádzať z požiadavky ich vyváženej a proporcionality pri ich uplatňovaní, teda aby jednému právu nebola daná bezdôvodne prednosť pred právom druhým. Pre vznik (objektívnej) zodpovednosti za zásah do osobnosti je potrebná existencia protiprávneho zásahu objektívne spôsobilého vyvolať ujmu spočívajúcu v porušení alebo ohrození osobnosti fyzickej osoby; všetky podmienky musia byť splnené súčasne. Vysvetlil, že k takémuto zásahu môže dôjsť aj uverejnením hodnotiacich úsudkov (kritiky), ak vybočujú z hraníc vecnosti, konkrétnosti a primeranosti čo do obsahu a formy. Skutkové tvrdenia majú objektívnu povahu a ako také je možné ich (dajú sa) overiť (dá sa dokázať ich pravdivosť). Hodnotiace úsudky (kritika) sú vždy subjektívne, lebo sú výrazom názoru toho, kto hodnotiaci úsudok vynáša. V tomto zmysle neexistuje a nemôže existovať kritika objektívna, no iba vecná a nevecná. Neoprávnený/nedovolený výkon práva kritiky môže byť spôsobilý vyvolať neoprávnený zásah do osobnostných práv. V hraničných a sporných prípadoch môže jeden výrok obsahovať tak atribút skutkového tvrdenia, ako aj atribút hodnotového súdu. Hodnotiaci úsudok požíva z hľadiska slobody prejavu intenzívnejšiu ochranu ako tvrdenie faktov a pre jeho akceptovateľnosť je postačujúce, ak má určitý (za daných okolností primeraný) skutkový základ.

2.2. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovými zisteniami súdu prvej inštancie a podľa § 383 CSP pri posudzovaní správnosti napadnutého rozsudku vychádzal zo skutkového stavu veci ustáleného súdom prvej inštancie. Zdôraznil, že nosnou témou posudzovaného článku bolo ukončenie trestných stíhaní bývalých predstaviteľov Fondu národného majetku súvisiacich s ich pôsobením v tejto inštitúcii, a preto článok sledoval legitímny záujem informovať verejnosť o záležitostiach verejného záujmu. Nielen verejné záležitosti (nakladanie s majetkom štátu), ale aj činnosť osôb spravujúcich verejné záležitosti môžu byť verejne posudzované a ak ide o hodnotiace úsudky, t. j. kritiku, ide o kritiku dovolenú a takéto osoby musia v súvislosti so správou vecí verejných akceptovať aj väčšiu mieru kritiky. Nespochybniteľným právom verejnosti je prijímať informácie o otázkach verejného záujmu šírené médiami.

2.3. Odvolací súd sa pri posúdení správnosti vyhodnotenia tzv. testu proporcionality súdom prvej inštancie pri výrokoch 1/, 4/ a 6/ publikovaného článku stotožnil s právnymi závermi súdu prvej inštancie pri vyhodnotení kritérií kto, o kom, kedy a kde hovorí. Za nesprávne považoval vyhodnotenie kritérií čo a ako článok hovorí. Okresný súd v rozpore s obsahom článku vychádzal z toho, že autorka článku podsúvala čitateľom záver, že žalobca, i keď nebol odsúdený, je aj tak zodpovedný za nekalé postupy pri privatizácii. V tomto smere označil odvolací súd za rozhodujúce, že v článku bolo na viacerých miestach (v prospech žalobcu) konštatované, že trestné stíhanie bolo voči nemu zastavené a spod obžaloby bol právoplatne oslobodený vo všetkých jeho veciach, čo bežným čitateľom umožňovalo vytvoriť si nezaujatý názor na to, či sa žalobca správal v rozpore s právnym poriadkom. Zastavenie trestného stíhania a oslobodenie spod obžaloby, o ktorom sú informácie v článku uvedené preukazuje, že sa tak nestalo. Vo vzťahu ku kritériu ako hovorí súd prvej inštancie nesprávne vychádzal z toho, že v prípade sporných výrokov ide (výhradne) o skutkové tvrdenia. Podľa odvolacieho súdu, ako už konštatoval aj v rozsudku z 24. októbra 2017, ide v prípade výrokov 1/, 4/ a 6/ o zmiešané, hybridné tvrdenia obsahujúce skutkové tvrdenia v kombinácii s hodnotiacimi úsudkami (to vyplýva z obsahu výrokov „odklepla doslova za smiešne ceny“, „Pripravila štát...“), ktoré nie je možné dokazovať, týkajúce sa všetkých bývalých predstaviteľov FNM, opierajúce sa o uznesenie prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR z 25. apríla 2008 sp. zn. VII Gv 264/04 220 a o uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. ITo/40/2007 a majú preukázaný vecný základ, ktorý takéto vyjadrenie umožňuje. Za nesprávny a nemajúci oporu v (inak správne zistenom) obsahu výrokov treba podľa odvolacieho súdu považovať aj záver súdu prvej inštancie, že sporné výroky vyvolali dojem, že zo strany žalobcu došlo k tunelovaniu štátnych prostriedkov, čo v kontexte celého článku (výroky nemožno hodnotiť izolovane) z daného výroku (1/) nevyplýva. Rovnako prvoinstančný súd podľa odvolacieho súdu nesprávne a nenáležite konštatuje, že nikto nemá právo zverejňovať údaje tohto typu, lebo navodzuje dojem, že daná osoba je kriminálne závažná a nedôveryhodná. Podľa odvolacieho súdu nie je zjavné, z čoho súd prvej inštancie vychádzal, keď o tom, že by žalobca mal byť tzv. kriminálne

závadovou osobou v sporných výrokoch nie je žiadna zmienka; práve naopak, súčasťou článku je informácia, že žalobca bol spod obžaloby oslobodený a trestné stíhanie proti nemu bolo zastavené. Správne pritom súd prvej inštancie poukázal na to, že sporné výroky treba hodnotiť aj v súvislosti s ostatným obsahom článku. Práve preto za stavu, keď v článku bolo konštatované, že žalobca bol spod obžaloby oslobodený, teda žiadny trestný čin nespáchal, podľa názoru odvolacieho súdu sporné výroky nepredstavujú neprípustný zásah do osobnostných práv žalobcu, zakladajúci nárok na poskytnutie morálnej satisfakcie vo forme ospravedlnenia. Výrok „Napriek svedeckej výpovedi bratislavský krajský súd N. D. a Š. Z., obžalovaných z korupcie, definitívne oslobodil“ podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie nesprávne posúdil, keď z jeho obsahu vyvodil, že autorka významovo spochybňuje rozhodnutia súdov a vyvodil z neho existenciu zásahu do prezumpcie neviny. Odvolací súd uviedol, že do prezumpcie neviny nemožno zasiahnuť výrokom, ktorého súčasťou je informácia o oslobodení danej osoby spod obžaloby. S odkazom na rozsudok z 24. októbra 2017 odvolací súd uviedol, že autorka sporného článku v tomto výroku iba konštatovala to, čo vyplýva z rozhodnutia súdu v trestnej veci žalobcu, nespochybňuje správnosť rozhodnutia súdu a nekonštatuje, že žalobca mal byť v trestnej veci odsúdený. Aj pri výroku 6/ (vycestovanie žalobcu do zahraničia) odvolací súd zotrval na záveroch vyslovených v rozsudku z 24. októbra 2017 č. k. 8Co/296/2015-338, teda že na jeho základe nemožno dospieť k záveru o zásahu do osobnostných práv žalobcu, nakoľko bez zreteľa na jeho pravdivosť absentuje difamujúci charakter tvrdenia. Pokiaľ súd prvej inštancie v tejto súvislosti vyvodil, že informácia o zdržaní pasu počas trestného konania mohla u bežného čitateľa vyvolať dojem, že toto bolo nesporne spojené so zákazom vycestovania, a preto bol žalobca vykreslený v nekorektnom svetle, hoci informácia o zákaze vycestovania bola podaná, ide zo strany súdu prvej inštancie o zjavný omyl v úsudku, keď takýto záver nemá základ v (nepochybne ustálenom) obsahu daného výroku. Odvolací súd zhrnul, že posúdenie otázky čo a ako hovorí vyznieva v prospech uprednostnenia výkonu práva žalovaného ako predstaviteľa tlače na slobodu šírenia informácií a názorov o závažnej celospoločenskej otázke (privatizácii), keďže neboli prekročené hranice primeraných hodnotiacich úsudkov opierajúcich sa o pravdivé informácie, pri ktorých absentujú znaky neprípustného skreslenia, či úmyslu poškodiť ich uverejnením osobu žalobcu, a to aj so zreteľom na obsah celého článku, v ktorom bola čitateľom poskytnutá aj (z pohľadu existencie zásahu mimoriadne významná) informácia o (právoplatnom) oslobodení žalobcu spod obžaloby, teda o tom, že žiadny trestný čin v tejto súvislosti nespáchal, čo čitateľovi zabezpečilo dostatočný základ pre vytvorenie vlastného úsudku o skutočnostiach, ktoré sú predmetom článku.

2.4. Vzhľadom na zmenu napadnutého rozsudku rozhodol odvolací súd o trovách celého konania a v zmysle zásady úspešnosti žalovanému priznal nárok na náhradu trov celého konania ako celku, o ktorých výške rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozsudku.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Na zdôvodnenie dovolania uviedol, že Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací uznesením z 30. mája 2019 sp. zn. 2Cdo/100/2018 zrušil pre nepreskúmateľnosť skorší rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 24. októbra 2017 sp. zn. 8Co/296/2015 aj rozsudok okresného súdu z 26. septembra 2014 sp. zn. 11C/322/2010 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie skonštatujúc absenciu testu proporcionality, pretože pri strete práva na ochranu osobnosti s právom na slobodu prejavu možno až na základe odpovedí na otázky kto, o čom, čo, kde, kedy a ako hovorí určiť, ktorá sloboda má byť uprednostnená. Test proporcionality okresný súd uskutočnil a rozhodol v prospech žalobcu. Odvolací súd, ktorý zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a žalobu zamietol, sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) doplnil, že odvolací súd nerešpektoval test proporcionality, a teda ani rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, rozhodol v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou a odchýlil sa od dôvodov, ktoré vytkol Najvyšší súd Slovenskej republiky pri jeho rozhodovaní. Odvolaciemu súdu dovolateľ vytkol, že poukázal na svoje staršie rozhodnutie, čo je v príkrom rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou a s princípom právnej istoty.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu zdôraznil, že dôvodom zrušenia skorších rozsudkov odvolacieho aj okresného súdu bolo nevykonanie testu proporcionality odvolacím súdom. Odvolací súd potom v rámci rozsudku (body 25. až 27. odôvodnenia) test proporcionality vykonal, pričom posúdil vykonanie testu proporcionality súdom prvej inštancie. Žalovaný sa preto nestotožnil s tvrdením žalobcu o

nerespektovaní uznesenia dovolacieho súdu odvolacím súdom. Odkazy odvolacieho súdu na časti pôvodného rozsudku odvolacieho súdu nemôžu podľa žalovaného narušať princíp právnej istoty, pretože odvolací súd poukázal na závery svojho skoršieho rozsudku iba v častiach skutkových a právnych záverov, ku ktorým sa dovolací súd nevyjadroval. Ďalej žalovaný poukázal na to, že žalobca bližšie nedefinuje ustálenú rozhodovaciu prax, v rozpore s ktorou má byť postup odvolacieho súdu. Žalovaný tiež uviedol: „V súvislosti s namietaným nerešpektovaním záväzného stanoviska sa možno domnievať, že žalobca má na mysli stanovisko Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R 2/2016 (ďalej len „Stanovisko“), na ktoré odkazoval i dovolací súd v bode 14. odôvodnenia Uznesenia NS SR, resp. na ktorého znení (druhá veta stanoviska) založil prípustnosť a dôvodnosť dovolania žalobcu: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku“. Uvedené Stanovisko tak iba uvádza, že riadne neodôvodnené rozhodnutie môže zakladať prípustnosť dovolania, aj to však iba výnimočne“. Poukázal na to, že žalobca dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP nešpecifikuje.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo dovolaním napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

6. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/6/2017 (podobne napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/95/2017 a 7Cdo/140/2017) uviedol, že „v dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP by mal dovolateľ: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť (a označením konkrétného stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c) uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená“. Dovolací súd napriek starostlivému posudzovaniu obsahu dovolania konštatuje, že dovolateľ nijakú právnu otázku (procesnú alebo hmotnoprávnu) zásadného významu (teda takú, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu napadnuté dovolaním) nevymedzil, a už vôbec nie spôsobom umožňujúcim posúdenie, či sa odvolací súd pri jej riešení odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

7. Dovolací súd aplikujúc ustanovenie § 124 CSP posudzoval dovolanie podľa jeho obsahu a v snahe autenticky porozumieť textu dovolania ako celku (viď nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 15/2021 z 25. mája 2021 alebo jeho nález sp. zn. I. ÚS 336/2019 z 09. júna 2020) dospel k záveru, že dovolateľ namietol aj nesprávny procesný postup odvolacieho súdu znemožňujúci žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, čo je v prípade dovolania smerujúceho proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Konkrétne dovolateľ odvolaciemu súdu vytkol, že poukazuje na svoje staršie rozhodnutie, spochybňuje rozhodnutie súdu prvej inštancie v časti testu proporcionality a nezohľadňuje záväzné stanovisko najvyššieho súdu.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie

zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie a na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona teda treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

9. Vzhľadom na obsah dovolania musí dovolací súd upriamiť pozornosť na fakt, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, nie ďalšie odvolanie. Dovolací súd nie je treťou inštanciou, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Dovolací súd tiež pripomína, že dovolací prieskum nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu v procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly má dovolací súd možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (napr. tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov atď.) a či konajúcimi súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

10. Dovolateľom tvrdené procesné pochybenia tieto atribúty nespĺňajú. Je pravdou, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku konštatuje, že na niektoré skutočnosti už poukazoval v dôvodoch svojho skoršieho (t. j. dovolacím súdom zrušeného) rozsudku z 24. októbra 2017 sp. zn. 8Co/296/2015, no tieto skutočnosti v dôvodoch svojho dovolaním napadnutého rozsudku znovu výslovne uvádza. Konkrétne odvolací súd v bode 26. svojho rozsudku dôvodí: „Ako už odvolací súd konštatoval aj v rozsudku z 24. októbra 2017, č. k. 8Co/296/2015-338, v prípade výrokov 1/, 4/ a 6/ ide o zmiešané, hybridné, tvrdenia, ktoré v sebe obsahujú skutkové tvrdenia, avšak v kombinácii s hodnotiacimi úsudkami (to vyplýva z obsahu výrokov „odklepla doslova za smiešne ceny“, „Pripravila štát...“, ktoré nie je možné dokazovať), navyiac týkajúce sa všetkých bývalých predstaviteľov FNM, opierajúce sa o Uznesenie prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR zo dňa 25. apríla 2008, sp. zn. VII Gv 264/04 220, a uznesenie Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 1To/40/2007, majú preukázaný vecný základ, ktorý takéto vyjadrenie umožňuje“. Na inom mieste bodu 26. odôvodnenia rozsudku odvolací súd uvádza: „Ako odvolací súd taktiež konštatoval už v rozsudku z 24. októbra 2017, č. k. 8Co/296/2015-338, autorka sporného článku v tomto výroku iba konštatovala to, čo vyplýva z rozhodnutia súdu v trestnej veci žalobcu, pričom v tejto súvislosti nespochybňuje správnosť rozhodnutia súdu a nekonštatuje, že žalobca (správne) mal byť v danej trestnej veci odsúdený“. Takýto spôsob zdôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu nemá vplyv na jeho jasnosť, určitosť alebo zrozumiteľnosť, naopak takýmto spôsobom odvolací súd zdôrazňuje tam uvedené skutočnosti.

11. V ďalšom dovolacom tvrdení dovolateľ uvádza, že odvolací súd „spochybňuje rozhodnutie súdu prvej inštancie čo sa týka testu proporcionality“. Dovolací súd musí v tejto súvislosti zdôrazniť, že úlohou odvolacieho súdu v odvolacom prieskume nie je ne/spochybňovať rozhodnutie súdu nižšej inštancie napadnuté odvolaním, ale posúdiť správnosť jeho skutkových a právnych záverov, a to len v medziach vymedzených odvolateľom v odvolaní. Odvolací súd pri zmene rozsudku súdu prvej inštancie (ku ktorej pristúpil v zmysle § 388 CSP zistiť, že nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie, ani na jeho zrušenie) preskúmal správnosť postupu okresného súdu pri hodnotení skutkových zistení testom proporcionality. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov. Táto zásada, vyplývajúca z čl. 15 základných princípov Civilného sporového poriadku, normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (v podrobnostiach viď

Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729). Z rozsudku napadnutého dovolaním vyplýva, že odvolací súd zistil pochybenie súdu prvej inštancie v procese hodnotenia dôkazov, preto pristúpil k jeho zmene. Dovolací súd je v zmysle § 440 CSP (striktne) viazaný dovolacími dôvodmi, pričom dovolaním sa nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy.

12. Dovolateľ napokon namietol, že odvolací súd nezohľadnil záväzné stanovisko najvyššieho súdu; nijaké konkrétne stanovisko najvyššieho súdu nezohľadnené odvolacím súdom však nešpecifikoval. Ak mal na mysli judikát publikovaný v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 2/2016 ako sa domnieva žalovaný, tento sa týka podmienok prípustnosti dovolania, o splnení ktorých odvolací súd nerozhodoval. Ak dovolateľ myslel rozhodnutie najvyššieho súdu z 30. mája 2019 sp. zn. 2Cdo/100/2018, ktorým boli zrušené skoršie rozsudky odvolacieho súdu aj okresného súdu z procesných dôvodov (nepreskúmateľnosť) a vec bola vrátená súdu prvej inštancie na ďalšie konanie s pokynom na uskutočnenie testu proporcionality, súdy nižších inštancií v dovolacím súdom naznačenom smere postupovali.

13. Dovolací súd uzatvára, že na základe dôvodov uvedených dovateľom dospel k záveru, že nie je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, čo by zakladalo odmietnutie dovolania. Vzhľadom na súčasne uplatnený dovolací dôvod spočívajúci v tvrdení existencie vady zmätočnosti, ktorá by bola porušením práva dovateľa na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP], naplnenie ktorého dovolací súd nezistil, však dovolací súd dovolanie ako celok podľa § 448 CSP zamietol.

14. O trovách dovolacieho konania rozhodol dovolací súd tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku vychádzajúc z procesného úspechu žalovaného v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP v spojení s § 453 ods. 1 CSP).

15. Tento rozsudok prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.